

„Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!“

rugšėjis 2006

VARPAS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

NOXČYN RESPUBLIKA IČKERIA

Laisvos ir nepriklausomos Čečėnijos (IČKERIJOS)
Respublikos paskelbimo 15-osios metinės (1991-09-06)

Pastokime kelią savinieikai ir klastotei

Vytautas Naraškevičius

Gyva istorija - gyva tauta.

Istorija - tautos garbė ir galybė. Mes tikime, kad istorija galima ir būtina, nes tai, kas praeina, realiai gyvena ir daro įtaką dabarčiai ir ateičiai. Turime nuostabią praeitį ir iš jos sau stiprybę semiamo. Adolfo Šapokos mokytoja Gabrielė Petkevičaitė-Bitė yra persergėjusi: "Atimk iš tautos istoriją, jos asmenybės suniekink ir tauta išsigims". Sąmoningas patriotizmas prasideda pažįstant tautos praeitį ir dabartį. Tik tuomet mes esame pasiruošę valios ir kūrybos laisvės veikimui. Kol mes kūrybingi, tol neįveikiami.

Nėra neutralios istorijos, neutralių istorikų nėra.

Apmaudu, kai intelektualai iš kailio neriasi - tarsi už pinigus - niekina save, niekina Lietuvos meilės įkvėptą mūsų istorijos tėvo Simono Daukanto, Maironio, Adolfo Šapokos dėka lietuvių širdyje įrašytą tautos šventraštį.

Mūsų laimei, dar mąstome maironiškai, dar negalime nesipiktinti populiarių istorikų panieka Lietuvos garbės ir galybės kūrėjui Vytautui Didžiajam - visų ryškiausiai mūsų tūkstantmečio asmenybei. Neturime atleisti karžygi "šunsnukių" vadinusiems, menkinusiems iki eilinio 1918 metų savanorio, suprask, Vytautas Didysis - feodalas, išnaudotojas. Mažai nuo tokių atsilieka radijo diskusijos dalyviai, dvasios didvyri Motiejų Valančių kontrabandininku apšaukę, knygnešius supeikę.

Ypatą, peikusių tautos patriarchą dr. Joną Basanavičių, istorikas tuojau kviečia į televizijos laidą. Nieko nereikia, kad ši tarsi raštinga lietuvaite viešai piktinasi Kristijono Donelaičio skulptūra prie Vilniaus universiteto fasado; kodėl čia ne lenkas?

Gėda literatūros žinovams, liaupsinantiems M.Ivaškevičiaus šlamštinį romaną "Žali". Jo rašeiva kaip įmanydamas šmeižia antibolševikinę rezistenciją, juodina jos vadovą - tautos didvyri generolą Joną Žemaitį-Vytautą.

Ko vertas istoriko išpėjimas: "Be kriminalinės literatūros Lietuva... pražus". Kam naudinga nepraleista proga menkinti tautos genijų Mikalojų Konstantiną Čiurlionį? Kas galėtų lietuvių širdžiai atstoti M.K.Čiurlionio meno jėgą, grožio svaiginančias aukštumas?

Klaiku klausytis Lietuvos istorijos instituto di-

Pirmosios Lietuvos Respublikos mokytojų lėšomis statytas paminklas Simonui Daukantui Papilėje (kairėje). Simono Daukanto kapas Papilėje (dešinėje)

rektorius A.Nikžentaičio neatsakingų sapaliojimų. Stebina L.Truskos patriotizmo pamokymai moksleiviams: pasirinkti, pagerbti laisvės kovotojus, arba... stribus. 2005 metų Kultūros baruose" (Nr.12) išspausdintas straipsnis - tikra saviniekos viršūnė.

Peiktini visi Lietuvos istorikai, nepateisinę grobuoniškų ordinių agresijos, negyrę jų misijos. Smerktini lietuviai, "nepanorėję" iš lenkų atsikovoti Vilnių. Nekultūringi mes, nepagerbėme savo nutautėjusių, sulenkėjusių bajorų.

Nemokša žino, kad "nekultūringieji" apgynė seniausią, muzikaliausią pirmąją kalbą - šventojo sanskrito motiną, kad širdyje šimtmečius išsaugojo didžiausią savitų dainų lobį, polifonines sutartines, kad po 1863 metų sukilimo pašventino beveik 50 000 nelygstamo grožio saule spindinčių kryžių, Vinco Svirskio nemarius šedevrus.

Būtina paskelbti: kas atsakingas, kas finansavo į šventąją lietuvių kalbą išverstą ir prabangiai išleistą teršalą "Europa". Čia lakoniškai pateikta įžūli klastotė: Lietuvos istorija be karaliaus Mindaugo, be Vytauto Didžiojo vardų, be Žalgirio mūšio. Vorkšlos katastrofa nepamiršta. Paminėta.

Kodėl 200 lietuvių istorikų tyli? Gal, neduokdie, pritariama dvasios skurdžių užmačiai: "Dabar be tokios, atsiprašant, istorijos - nė žingsnio". Mes toleruojame viską. Mums nesvarbi vieša nevienkartinė E.Gudavičiaus savinieka: lietuviai - elgetų tauta.

1989 metais pakartotinai išleistas Adolfo Šapokos Lietuvos istorijos vadovėlis - tautos slaptasis ginklas, 100 000 tiražu ėjęs iš rankų į rankas, iš širdies į širdį, stiprinęs lietuvių dvasią, kažkodėl "moraliskai pasenęs". Dabar miesčionija nuo bet kurio puslapio skaitinėja A.Bumblausko bulvarinę istoriją.

Istorija - nuoseklus, rimtas, gerbtinas mokslas.

Lietuva - didvyrių žemė. Tūkstančiai piliakalnių bei milžinkapių mena garbingos karinės valstybės kovas, protėvių pralietą kraują. Vartotojui tai nerūpi. Jam smagiau skaitinėti kačių, šunų ėdalų reklamą.

"Kas negerbia manęs, to ir aš negerbiu, - ištarė Vytautas Didysis. O ir mums aišku: kas negerbia savęs, to kitas nepagerbs. Ne mums ir ne mūsų iškalbingo "korifėjaus" E.Gudavičiaus ir jo sekėjo A.Bumblausko naratyvai. Nemarumą ir amžiną šlovę žmogui suteikia tikrai Tėvynė. Svetimą istoriją galima perskaityti ir net išmokyti, bet mylėti ir gerbti lemta tik savąją.

Bijokite praeities: Ji amžina - Tautų garbės ir negarbės pilna.

Perlojoje iškilusiame karžygio monumente įamžinta visos tautos tiesa, jog Vytautas Didysis nemirs, kol bus gyvas nors vienas lietuvis.

Kurdami didingus ateities planus, siekdami čiurlioniškų aukštumų, pastokime kelią savinieikai ir klastai.

Žmonės mąsto istoriškai arba visai nemąsto.

*Istorija praeina,
Istorija sugrįžta.
Ji reiškia mūsų ryžtą,
Dainuoja mūsų dainą.*

*Istorija palydi,
Istorija pamoko.
Mes amžini pirmokai.
Nedrąsūs. Neatidūs.*

*Istorija išpėja,
Istorija ramina;
Gali įveikt likimą.
Išaukštinti idėją.*

*Svarbu siekt aukšto tikslo.
Mums mūsų laikas tiksli.*

Mūsų laikų klastotė

Pateikiame JAV gyvenančio inžinieriaus straipsnį, parašytą 8-sios lietuvių dainų šventės Čikagoje proga

Inž. Rimantas Kunčas-Žemaitaitis

Pirmosios rašytinės užuominos apie lietuvių, prūsų ir kitų aisčių pomėgį dainuoti, ypač džiaugsmingai, randamos 999 m. vienuolio Kanaprius, nelaimingai baigusio apaštalavimą vysk. Adalberto Prūsijoje ir pietryčių Lietuvoje, aprašyme. Jotvingių karingumą XIV a. kronikininkai aiškina karių noru būti apdainuotiems, būti garbinamiems už savo didvyriškumą.

Daug išsamesnį aisčių pomėgį dainai ir muzikai aprašymą randame ypatingai iškilmingame karalienės Sofijos Alšėniškės dvariškių įvažiavime į Lenkijos sostinę Krokuvą pas savo vyrą Lietuvos ir kitų žemių karalių Gediminaitį Jogailą.

Nenuostabu, kad lietuvaitės dvaro įvažiavimas, ypač su muzikantų ir dainininkų palyda, lenkams buvo neregėtas dalykas, iššaukęs neribotą nustebimą, nuskambėjusį per visą Lenkiją. Bet yra tik vienas paliudijimas žodžiu, išsakytas Burgundijos ir Britanijos diplomato Ghillebert de Lannoy, kuris 1413-1414 ir 1421 metais lankė ir pamatė Lietuvos Karalystę, kur jis Vilniaus karališką dvarą (tuo laiku būnant ir Vytautui Didžiajam) laikė lygiu su dvaru Paryžiuje. Karalienė Sofija Alšėniškė, globojama tėvo sesers Julijonos Vytautienės (tėvas, Alšionių kun. Andrius mirė anksti 1417 m), turėjo ypatingą progą Vilniaus ir Trakų dvare susipažinti su ne tik jai žinomomis Rytų, bet ir Vakarų žmonėmis – politikais bei jų papročiais ir idėjomis. Pasisavinusi lietuviško karališko dvaro kultūrinius bruožus, perkėlė juos į "civilizuotą" Lenkijos sostinę Krokuvą. O jos nuolatinis ryšis su muzika, daina yra neatskiriamas gyvenimo bruožas. Išneštas iš Lietuvos sugebėjimas laisvai dalyvauti greta vyrų politiniame gyvenime labai atsispindėjo jos nelengvame, bet kilniame gyvenime. Ta proga būtina dar pridėti keletą žodžių apie šią garbingą Lietuvos moterį.

Stačiatikė karalienė Sofija Alšėniškė 1422 m. priėmė katalikybę ir, Vilniaus vysk. Motiejui suteikus moterystės sakramentus antrojo Lietuvos karališko miesto Naugarduko bažnyčioje, tapo Lietuvos ir kitų žemių karaliaus Jogailos žmona (4-ąją), vainikuota 1424 m. vasario 12 d. Krokuvoje.

Tas politinis subrendimas pasireiškė ypatingu vyro, karaliaus Jogailos rėmimu Krokuvos universiteto gyvavime. Įkūrė bendrąjį Lietuvos studentams ir ypatingai jais rūpinosi. Sumaniai naudojo savo didelio dvaro pelną, rėmė bažnyčias ir labdaros įstaigas. 1431-1434 m. pastatė savo vardo patronės šv. Sofijos koplyčią, šv. Kryžiaus koplyčia buvo išpuošta bizantiškomis freskomis (paveikta daug ankstyvesnės kultūrinės Rytų Krikščionybės įtakos). Tuo pačiu ji tvirtino pakrikusią Lenkijoje krikščionybę-katalikybę. Matydama būtinybę pasiekti plačią bendruomenę, ji išvertė Šventą Raštą į lenkų kalbą. Tad kyla klausimas, ar mes, kaip tiksliai lietuviai, nebūsime tie, kurie platino krikščionybę, o ne kaip lenkai mano, kad būtent jie yra krikščionybės "platintojai" Lietuvoje.

Dar vienas nuopelnas puošia Sofijos, kaip vienos žymiausių savo amžiaus Europos valdovių, asmenybę, tai pirmosios mergaičių mokyklos įkūrimas. Būdamas Lenkijos kultūros reikalų pionierė, lenkiškos oligarchijos (vadov. vysk. Zb. Olešnickio) izoliuota nuo savo vaikų, Vladislavo Vainiečio (žuv. 1444) ir Kazimiero, auklėjimo, buvo sąmoningai neleidžiama mokyti nei skaityti, nei rašyti, kad, anot kronikininko J. Dluogošo (apie šį istorijos falsifikatorių bus toliau), "ne-mokytas lengviau duotųsi palenkiamas". Tai vienintelis atvejis Lietuvos istorijoje (tik įtakojant lenkams), kad Lietuvos karalius Kazimieras Jogailaitis (šv. Kazimiero tėvas) buvo neišsimokslinęs beraštis.

Lenkų ambicingi politikai, negalėdami suvirškinti lietuvių įnašo keliant lenkų kultūros lygį iki Europos civilizacijos per lietuvišką karaliaus dvarą (karalienė Sofija Alšėniškė – šv. Kazimiero močiutė) ir tuo pačiu platinant krikščionybę Lenkijoje, ne tik kad neatsidėjo, bet padėjo visas pastangas tą istorinį faktą paniekinoti, tuo būdu bandant atstatyti "lenko garbingą vardą" Iki to, kad buvo nežinoma net jos palaidojimo vieta, tik atsitiktinai surasta 1902 m. Tuo pagrindu, praslinskus apie 40 metų nuo Gediminaičio karaliaus Jogailos mirties, buvo sukurtas mitas, sunaikinus anksčiau visą jo kanceliariją – dokumentus, paminėtus anksčiau karalienės Sofijos Alšėniškės ir karaliaus Jogailos kultūrinius nuopelnus XV a. Lenkijai, priskiriant Vengrijos karaliaus Liudviko d'Anjou dukrai Jadvygai. Jai Lenkija atiteko kaip provincija, Vengrijos karalystės dalis, mirus tėvui. Lenkų didikai, gelbėdami Lenkiją nuo galutinės pražūties (šį kartą turėjo per vedybą, kurios ir įvyko, atitekti Liuksemburgiečių imperijai), desperatiškai griebėsi siūlyti Gediminaičiui Lietuvos karaliui Jogailai (didžiausiam tuometiniam priešui) vainikuotis ir Lenkijos karaliumi, tame Lietuvos-Lenkijos sandėryje įautę kar. Jadvygą paversdami "turgaus pre-

ke". Tai "turgaus prekei", lenkiškos garbės atstatytojai buvo to paties lenkų oligarchijos, vysk. Z. Olešnickio, kanon. J. Dluogošo sekretoriaus, prisegtas dirbtinai garbingas vaidmuo politiniame, o ypač religiniame gyvenime, siekiant žūtibū iš-kelti ją net į "šventąsias".

Įgyvendinant šį lenkų tikslą, paniekinant XIV-XV a. istorinę tikrovę, valdant Gediminaičiui karaliui Jogailai ir karalienei Sofijai Alšėniškei su ypatinga neapykanta jiems ir Lietuvai, šmeižiant buvo sukurtas to sekretoriaus J. Dluogošo XII tomų istorinis falsifikatas "For Gloria Polonia" pavadinimu "Historiae Polonicae" (Lenkijos istorija). Dabar toji "istorija" vadinama "Annales sen Cronicae incliti Reguli Poloniae" (Šlovingosios Lenkų Karalystės Metraščiai arba Kronikos). Šios J. Dluogošo "Kronikos" pasižymi ypatingu šmeižtu, neatitinkančiu istorinės tiesos, visos Gediminaičio karaliaus Jogailos šakos ir tuo pačiu – ligūsta neapykanta tuometinei Lietuvos karalystei ir jos savarankiškumui.

Klasta nuėjusi taip toli, kad net tai "prekei", ieškant pagrindo "šventumui", buvo prisegtas Lietuvos "krikštytojos" vardas, nors šiandien žinoma, kad jina, Jadvyga d'Anjou, niekada nebuvo Lietuvoje. To kronikininko (J. Dluogošo) žodžiais, iškilmingas Lietuvos krikštas, tarpininkaujant Jadvygai su didžiausia kunigų palyda, turėjo įvykti "Didįjį Sekmadienį", t.y. 1387 m. balandžio 6 d. Dėl įdomumo, perrašomos tolesnės aprašymo nesąmonės, nes tuo metu dar buvo užšalusios upės ir ežerai Lietuvoje.

"...Atėję krikštytis lietuviai buvo basi, apsilvilę išvertais kailiniais, apžėlę, atrodė kaip laukiniai. Karalienė Jadvyga dalino jiems medvilninius rūbus, batus. Lietuviai, pirmą kartą pamatę šiuos apdarus, ėjo į upę du tris kartus, kad juos gautų".

Lietuva vaizduojama kaip laukinė ir jos žmonės beveik kaip gyvuliai. Tikrumoje J. Dluogošas, būdamas Krokuvos vysk. Zb. Olešnickio sekretoriumi, prisigėrė iš jo teokratinį viduramžių idėjų ir neapykantos Lietuvai. Kronikininkas siekė "parodyti" pasauliui, kad Lenkija buvo Lietuvos apaštalė ir jina įvedė barbarišką Lietuvą į civilizotą Europą. O istorijos faktai liudija visiškai ką kita. Lietuvos karalius Jogaila, vainikuodamasis Lenkijos karaliumi, apsikrikštijo kataliku, būdamas aukščiausiu Rytų Krikščionių (ortodoksų) sektantu tartaru (dogmatika remiasi dualizmu, t.y. tikėjimu, kad pasaulis buvo sukurtas ir yra valdomas dviejų jėgų: Gėrio ir Blogio. Tuo pačiu neigė Trejybės dogmą). Ta proga išleistomis savo privilegijomis įtvirtino katalikybę pagrindine valstybine religija ir paskelbė kovą krikščionybės atskalinams. Tuo pačiu metu, vykstant peršamam "lenkiškam Lietuvos krikštui", Vilniuje yra 5 bažnyčios, 1 vienuolynas (katalikiškas) ir 12 (o pagal kitus šaltinius 14) bažnyčių ir 1 vienuolynas (ortodoksų), tai yra iš viso 20 bažnyčių ir cerkvių su vienuolynais. Tuo pačiu laiku, valdant Lenkiją karaliui Jogailai, jų sostinėje Krokuvoje turime 19 bažnyčių su vienuolynais (tik katalikiški), įskaičiuojant ir vieną perstatytą iš medinės į mūrinę, ir antrą baigtą statyti karaliaus Jogailos.

Vadinamosios Dluogošo "Kronikos", iš tiesų istorinis šmeižtas, bandant jas išleisti 1519 m. tuojau konfiskuotas. Toks pat likimas 1615 m.

► Nukelta į 2 p.

Proginis inž. R. Kunčo-Žemaitaičio pašto vokas

Mūsų laikų klastotė

► leidinio, kuris karaliaus Žigimanto Vazos įsakymu konfiskuotas. Tik vėliau Maskvos caro dvaro pareigūno H. Huyseno iniciatyva išspausdintas užsienyje, Leipcige 1711 m.). Be abejo, labai teisingas 1990 m. Lietuvos Seimo, vadovaujamo prof. V. Landsbergio, sprendimas, kad vienu iš pirmųjų buvo įstatymas, draudžiantis įsileisti į Lietuvą lenkiškus istorinius darbus.

Pagrindu, atsiradusiam leidiniui 1892 m. po 400 metų užmaršties, buvo ambicingas karalienės Jadvygos "įšventinimo" užmojis. Modernizuotoje "Kronikoje" atsirado pirmas istorijoje teiginys apie karaliaus Mindaugo ir Lietuvos atsimetimą nuo Romos krikščionybės, kurio autorius lenkų "mokslininkas" L. Latkovskis. Šį teiginį pradėjo mėgdžioti ir lietuvių istorikai.

Nežiūrint visų lenkų Bažnyčios vadovybės pastangų, reikalai neslūgo į priekį, o pagrindas – nepatikimas ir vienintelis žinomas šaltinis apie vengrės Jadvygos d'Anjou "įšventimą" ir "apaštalavimą" Lietuvoje buvo klastojanti J. Dluogo istorija. Priešingai, 1952 m. Vatikane prof. Ivinskio buvo rastas prieštaraujantis Jadvygos šventumui vienuolių Marijonų raštas, t.y. skundas popiežiui: "...apie nesuvaldomą karalienės Jadvygos, karaliaus Jogailos žmonos, paleistuvavimą, kad nekentusi Jogailos ir turėjusi šalia Jogailos meilužių". Kada šis dokumentas buvo pristatytas tuometinei Beatifikacijos komisijai, jį paprasčiausiai ignoravo.

Ledai šiame "Lietuvos krikštytojos kanonizacijos" procese buvo pralaužti Lenkijos kardinolui K. Voitylai tapus Popiežiumi Jonui Pauliumi II.

Katalikų Bažnyčios vadovybės vardu išleisti Vatikano pašto ženklai, tarsi "600 metų lenkiško Lietuvos krikšto jubiliejaus" proga iškreipia iš pagrindų lietuvių pasiūlytą ta proga atliktą menininko V. Virkau kūrinį. Pritaikant prie lenkų intelektualų žodyno, tenka apibūdinti lenkų viešpatavimo Vatikane pradžių kaip priėjimą "prie lovio".

Pavergtos Lietuvos Vyskupų delegacijai 1986 m., suklaidintas Bažnyčios atstovų lenkų, Popiežius siūlo švęsti Lietuvos krikščionybės 600 m. jubiliejų, o ne 735-tą, tikrąjį jubiliejų (nuo karaliaus Mindaugo). Taip prasidėjo suaranžuotas lenkų ir paties Popiežiaus istorinis vaidinimas, netipiškai Vatikanui pasiūlant remti materialiai šį jubiliejų. Kilus civilių ir kai kurių dvasininkų mokslininkų pasipriešinimui, buvo atitaisyta J. Dluogo paskelbta suklaidinusi popiežių data "1986" į "1987" metus, o aprašinimui kilusio triukšmo šis vaidinimas "papuoštas" vysk. Matulaičio palaiminimo iškilėmis, bei iškeliant Lietuvos Bažnyčios paniekinimą ir jos kovą (be abejo, neeilinis vaidmuo atliktas "Katalikų Bažnyčios Kronikos"). Trukdančius ar galinčius trukdyti civilius apdovanojo aukštais Vatikano ordinais, o dvasininkus pakėlė aukščiau bažnytinėje hierarchijoje (bet tas ne visiškai veikė, kaip pav. naujai paskirto prelato I. U.).

Nesuprantamas buvo dalyvavimas tame vaidinime išsivijęs lietuvių Bažnyčios vadovybės (pavergtosios Lietuvos Bažnyčios vadovybė neturėjo jokio balso, buvo išnaudota komunistinės Maskvos dešimtmečių okupacija), ypač akademi-

aukštų Vatikano lietuvių pareigūnų, kuriems buvo žinomi prieštaraujantys dokumentai, bet jie atsisakė ginti istorinę tikrovę, pasinaudodami turėtomis pareigomis padarė viską, kad jį neiškiltų į viršų. Tam tikslui į planuojamą mokslinį simpoziumą ta proga Vatikane Romoje pasikvietė į talką dvasininkus Liublino Katalikų Universiteto ir Varšuvos profesorius vietoje lietuvių to laikotarpio žinovų. Tą suruoštą vaidinimą atspindi to paties Rabikausko žodžiai, kada besibai-giant simpoziumui paskutinę dieną buvo užklaustas irgi paskaitininko, vokiečio prof. dr. Kasparo Elmo (dar dalyvavo 4 lietuviai, iš viso 12 paskaitininkų) "...kodėl latviams minint 900 metų krikšto jubiliejų, jį moksliniame simpoziume atstovavo latviai akademikai (su maža išimtimi - 1 svetimtautis), o lietuvių atvirkščiai?" Rabikauskas, atsistojęs prieš tarptautinę auditoriją, pasakė, kad "...lietuviai dar ne-pribrendo atstovauti save, todėl jis pakvietė dvasininkus lenkų mokslininkus. Po pietų pertraukos to simpoziumo dalyvių vardu (dr. M.G., dr. R.S., dr. L.S., J.J.Ž., A.V.Ž., ir A.R.K.-Ž) inž. Algimanto V. Zemaitaičio buvo perskaitytas atsakymas paaiškinimas Rabikausko pareikštai pajuokai lietuvių tautai, t.y. kad šis 600 Lietuvos krikšto jubiliejaus minėjimas neturi atitikmens istoriniuose šaltiniuose, vienintelis žinomas šaltinis yra Dluogo sugalvotas ir lietuviai tą galėtų įrodyti, bet jiems sąmoningai buvo neleista dalyvauti čia. Tą neeilinę keblią padėję, virtusią amžina tyluma, pertraukė kardinolas Sticker pabrėždamas, kad to simpoziumo tikslas buvo bendrai nagrinėti krikščionybės klausimą Lietuvoje, o ne įvardyti jos 1387 m. lenkišką krikštą. Bet tas netrukė kitą dieną pagrindinėse iškilmėse, dalyvaujant tūkstančiams tikinčiųjų, lenkui popiežiui Jonui Pauliui II padėkoti simpoziumo mokslininkams už įneštą trisų įrodant šį lenkišką 600 metų Lietuvos krikštą. Be abejo, šią kalbą parašė ne pats popiežius, bet tie patys lenkai, kurie ir suruošė šį jubiliejų. Be abejo, kitais metais švęsime 20 metų nuo šio suklastoto įvykio. Šis vaidinimas visvien baigėsi karalienės Jadvygos d'Anjou kanonizacija, praslinkus 10 metų nuo 1987 m. jubiliejaus, 1997 m. birželio 6 d.

Grįžtame vėl prie dainos. Neatskiriamu draugu lietuviui daina buvo ir kovose su carine ir komunistine Maskvos imperija dėl Nepriklausomybės. Išlikusios karių-partizanų dainos yra tikras lobis, atspindintis meilę Tėvynei Lietuvai, tėviškei, šeimai, žmonai ir vaikams. Daina leisdavo užmiršti karčias tremtinių likimo valandas tolimose Sibiro koncentracijos stovyklose. Neeilinį tragišką vaidmenį (tas mažai žinoma) atliko daina tarp II pasaulinio karo pabėgėlių, besitraukiančių į Vakarų. Jiems, įstrigus į maskviečių "išlaisvintą" vokiečių žemes, t.y. Pamarjje (tarp Gedainio-Dancigo ir Štetino, atitekusių Lenkijai), apleistose vokiečių vieto-vėse įsikurdavo pabėgėliai lietuviai ir kiti rytiečiai, atsiduodami Dainai, leidžiančiai užmiršti savo tragišką padėtį, atsirasdavo vietinių vadinami *Dainuojantieji Kaimai*. Jie ir virto rodikliu kom. Maskvos saugumui, besistengiančiam ypatin-gai susidoroti su šiuo priešu. Šiuos lietuvių susitelkimo židinius apsupdavo kariuomenė ir "supakuodavo" į iš anksto paruoštus gyvulių vagonų ešelonus, kuriais išveždavo į tolimas Sibiro koncentracijos stovyklas sakydami, kad "grąžina juos į Tėvynę". Vėliau, susigaudžius lenkų saugumui, vadovaujamam maskviečių karininkų, pasigailėdami įspėdavo pabėgėlius apie planuojamą gaudymą. Žino-

ma, pabėgėliai nelikdavo

skolingi, atsilygindavo ma-

terialinėmis gėrybėmis.

Praslinkus kone pusei šimtmečio maskvietiškos okupacijos (1989-1990) Daina vėl užsirašė didelėmis raidėmis, virto nenugalimu ginklu prieš daug stipresnį pavergėją. Daina lietuvių, troškusį Nepriklausomybės, lūpose, netikint mums nepalankioms pasaulio galyboms, sugriovė melo ir vergijos galiūnę - komunistinę Maskvos imperiją. Palanki mums pasaulio dalis šią kovą su nenugalimu pavergėju pavadino *Dainuojančiu Perversmu*. Įamžindamas šį garbingą Lietuvos Nepriklausomybės atkovojoimą, skulptorius J. K. Patamsis įgyvendino savo kūrinį paminkle "Kilk, Daina, kelk Dvasią", kuris šiandien laukia mūsų paramos jo įkūnijimui.

Dainų šventė Lietuvoje

Žmonių mulkinimas su paslapties skraiste

Arimantas Dragūnevičius

Sovietai Lietuvos okupaciją vadino laisvanorišku prisijungimu. Taip jie visą pasaulį mulkino ir čia jokia paslaptis. Blogiau, kai mulkinimui suteikiamas paslapties rangas, o užsienio žvalgybų kišimasis į Lietuvos valstybės reikalus apgaubiamas paslapties šydu, parodomas iškreiptai, tarsi mūsų nesugebėjimai ar klaidos.

Vienas verslo laikraštis pasišovė įminti didžiausias Lietuvos verslo paslaptis po nepriklausomybės atkūrimo. Tik kartais neišku - įminti, atskleisti ar dar daugiau supainioti, nes, pateikus straipsnį apie paslaptis, redakcija daugelį dalykų sušvelnino arba išbraukė, kad liktų paslapyje.

Beveik visos didžiosios Lietuvos verslo paslaptys susijusios su energetika. Dažnai tai ne paslaptys, o sąmoningas nutylėjimas ar iškraipymas dėl nesuvokimo ir siaurų politinių, netgi kitai valstybei naudingų motyvų. Pateiksiu kelis pavyzdžius. Vienas iš naftos srities.

Kai prieš dešimtmetį buvo plačiai svarstoma, ką daryti su Mažeikių nafta (MN), dalis dešiniųjų ieškojo tikrų vakariečių investuotojų, o prorusiškai nusiteikę veikėjai buvo pasiryžę atiduoti MN už simbolinį litą. 1999 metų vasarą Lietuvos Seimo plenariniame posėdyje bene prof. K. Prunskienė paklausė "Lukoil Baltija" direktoriaus Ivano Paleičiko, - kiek jų firma žada investuoti jei nupirks, nes Lietuvai reikės pagerinti benzino kokybę, kad ji pirtų Vakarų Europą. "Nieko", - atsakė I. Paleičikas, - mes neketiname eksportuoti į Vakarus, - tiesime į Rytus. Tada net didžiausi Rytų mylėtojai Seimo salėje nuščiuvo. Juk tuo metu atsiskaitymas su Rusija vyko barteriu ir tik keliolika procentų - pinigais.

Kai kam iš Seimo senbuvų net 2006 m. lieka neaiškus JAV verslininko Juozo Kazicko vaidmuo. Jo ir kitų patriotų dėka 1999 m. rudėnį Lietuvon grįžo Williams, nors po 1999 m. pavasario žvalgytųjų buvo nutaręs neinvestuoti, kai pamatė, kad MN yra vagių rankose. Grįžo, bet pareikalavo angliško teisyne ir valstybės garantijų (įstatymo). Jas gavo, ir ačiū Dievui.

Kasmet MN papildė Lietuvos iždą milijardais litų, kurie atsiranda ne dėl to, kad rusai geriau ar blogiau tiekia naftą (ją galima įsivežti per Būtingę), bet kad Lietuva pagaliau turi didelę benzino rinką Vakaruose - Didžiojoje Britanijoje, Prancūzijoje ir kitur. Ta rinka atsirado po 1999 metų - atėjus JAV kompanijai Williams per British Petroleum distribuciją bei JAV technologiją. Mažeikiuose turime beveik amerikoniško tipo gilaus

naftos krekingo (naftos destiliavimo) procesą, kai iš tonos juodojo aukso išspaudžiama vos ne trečdaliu daugiau nei 1990 m. aukštos kokybės ir europinio standarto benzino. Tokių gamyklų Rytuose nėra, o Vakarų Europoje - tik kelios.

JAV kompanija atnešė į Lietuvą tikrą rinkos ekonomiką, o ne prichvatizacijos atmainą. Tačiau spaudimas prieš Williams tęsėsi, - Brazauskas kalbėjo apie nuostolius tarsi nežinotų apie naujas rinkas, žurnalistai už rusų dolerius rašė šmeižiančius "tyrinėjimus". Nors JAV kompanija turėjo trečdalį, vėliau ketvirtadalį akcijų, dėl visų bėdų buvo kaltinami tik jie, nes visa tiesa jau buvo paversta paslaptimi. Darbo partijai ši „paslaptis“ nesuprantama iki šiol, ją vis naudoja savo propagandai prieš konservatorius. Mąstantis pilietis atskiria pelus nuo grūdų, nors kartais sumaišo prijungimą su prisijungimu. Williams pardavė savo dalį (26%) Rusijos bendrovei, bet akcijos jau buvo susietos su Vakarų bankais. Jeigu būtų ne taip, ar čia veržtųsi lenkų Orlen? Tarp kitko, Mažeikių komplekso veikla, jo milžiniška apyvarta labai naudinga ne tik Lietuvai, bet ir naftos tiekėjams - rusams, kaip pastovus valiutos mokėtojas. MN gauna iš vienos tonos naftos daugiau pinigų nei kitos perdirbimo įmonės.

Kalbint apie naftos perdirbimą ir benzino pardavimą būtina paminėti Būtingės terminalą. Terminalo vietos parinkimo ir statybos klausimas vertas nuotykių romano. Kalbėta, kad terminalo nereikėjo, kad jis tarnauja tik rusams, kad mums užtektų per vamzdį gaunamos rusų naftos. Kas vyksta šiuo metu - prie Būtingės per savaitę švartuojasi 1 - 2 tanklaiviai, Mažeikių gamykla dirba, nors vamzdį tie patys geradariai Rytuose užsuko. Turime tiekimo alternatyvą, nes atkūrę nepriklausomybę

mybę buvome drąsesni, o rezervistai bijojo garsiau prasižioti, jų pagrindis kaupė milijonus Kėdainiuose ir spaudė bei šantažavo iš Ignalinos.

Kitas atvejis - elektros linija iš Lietuvos į Vakarus. Tai ne jokia mįslė ir paslaptis, bet negarbinga politika. Kad šios linijos nėra - tik politinės valios stoka, nesupratimas, nenoras ir baimė dirbti savarankiškai be Rusijos, nacionalinio saugumo ir valstybingumo pamynimas, o gal net neapykanta valstybei už svetimus sidabrinius. Pagrindinė techninė kliūtis - elektros dažnis. Jis Europoje visur 50 hercų (Hz), bet dažnio reguliavimas Europoje, o dabar ir pas mūsų kaimynus - Lenkijoje, Čekijoje, Vengrijoje, - decentralizuotas, gi Rusijos erdvėje - centralizuotas. Toks išliko Lietuvoje, kur dažnį reguliavoja Volgos hidroelektrinių kaskadas. Kai buvo sukurta Baltijos elektros žiedo tyrimo programa ir aukštu tarptautiniu lygiu (18 firmų iš 11 valstybių) pradėta tartis dėl elektros linijų statybos, dar 1997 metais Rusija pasisakė kategoriškai prieš kintamos srovės jungtį, kalbėdama tik apie nuolatinės srovės liniją Maskva - Berlynas. Velionis eksministras V. Babilius 1999 m. buvo paspartinęs problemos sprendimą, paskelbdamas „Financial Times“ laikraštyje Lietuvos vardu konkurso linijai statyti sąlygas. Teko patirti Vakarų specialistų pagyvėjimą ir net jų pagarbą Lietuvos pozicijai Kopenhagos konferencijoje. Bet atėjo kairieji, laimėję rinkimus, prasidėjo nauji mulkinimai ir vėl kalti kaimynai... Rusijai naudingą sistemą (asinchroninę jungtį) Lietuvos energetikos strategijoje įtvirtino tada dar A. Paulausko vadovaujamas Seimas (ši žingsnį politiškai prilyginčiau specarchyvų uždarymui).

Mažeikių "Nafta"

Trumpi atsidūsejimai

Dalia Teišerskytė

I. LIETUVIO KAPAS MIEŽDUGRANKOJE

Raudonas raudonviršis prie kryžiaus iš kedrinio -
Stipraus ir kieto - medžio, raudonas - kaip ugnis...
Gera trąša - lietuvis, išstumtas iš Tėvynės,
Tas pats, kuriam į širdį įaugusi šaknis.

Barzdoto balto beržo, parėmusio auksinį
Vasarvidžio gražumą. Tas pats, kuriam keisti,
Rimti nepraustasieliai giesmių sonetą pina
Iš vystančių šermukšnių. Ar pirštai jų kalti,

Kad tąsyk pasirašė už nuosprendį už krūmą?
Ar kalto mano akys, kad ašara žydra
Palaistė seną kapą, pamiršusi orumą?
Paklauskim vienas kito - kas kalta? Ar yra
Tarp mūsų tas, kurs kalė vinis į Kristaus kūną?
Kuris Tėvynę žudė išminčiaus aklumu?

Prie raudonviršio koto lietuvių būdas tūno,
Pražaidęs Viltį, Tiesą, Ramybę ir Namus...

III. PASKUTINIS LAIŠKAS

Liūdna Motynėlei po Tėvynės gluosniu...
Liūdna Tėvuželiui svetimoj šaly...
Gal aš tau šįvakar tyliai pasiguosiu?
Gal tu man nuglostyt sopulį gali?

Bėga basos raidės. Popierinis laukas
Nešvarus, pageltes. Antspaudas - kampe.
"Aš bučiuoju tavo aksominius plaukus.
Saugoki dukrelę, nepamiršk manęs..."

Čia - pas mus - rugpjūtis... Šiltinėlės pjūtys...
Vaikšto giltinė, švaistos dalgeliai...
Ar daržely žydi mūsų mėtos, rūtos?
Ar vaikeliai laksto tarp dailių gėlių?

Gal jau nepareisiu aš iš šito mūšio,
Į kurį išvarė - nežinau už ką...
Tik meldžiuosi tyliai: Miela, nepalūžki,
Ir vaikus žegnoju gelstančia ranka..."

Tvirtą sodžiaus vyrą, milžiną gražuolį
Nupūtė po žemėn pienės pūkeliu...
Kas gi žino, kur tas paskutinis guolis?
Kur saujele žemės išbarstyt galiu?

Ak, sakai, Taišetas - ne Taigeto slėniai?
O kedrynai kvepia bendra viltimi...
Taip, kiekvienas miršta vienišas ir vienas...

Kam tu mano skausmą į save imi?

VI. GEGUŽINĖ

Mieždugranka garsiai trankos -
Po Velykų dangumi!
Ei, drauguži, duoki ranką -
Garsia trankos Mieždugranka,
Apsikaišius Viltimi!

Petkus dairosi smuikelio,
Vladas jau su gitara,
Ir - trumpam - numiršta kelias,
Atlydėjęs čia bedalius,
Kai ilsėjosi aušra...

Susirinko kaimo bobos:
Ach, kakije čiudesa!
Šokinėja bobos, trobos,
Danguje linguoja luotas
Su Šviesa ir su Tiesa...

Verkia Stalinas tėvelis
Nuo vienvėdės ir skausmų...
O lietuviai kerta mišką,
Žiezirbos į dangų tykštą,
Skraido skiedros virš kaimų...

II. CHOTCUR - VELNIO TRIKAMPIS

Sajanai, Sajanai, Sajanai...
Bajanai, bajanai, bajanai...
Ir upė šalta kaip žiema...
Pakrantėj - kryželiai, kryželiai,
Ir verkia lietuvių lumzdelis
Stoty, pavadintoj Zima...

Miškovežiai - tarsi karietos -
Keliauja į pakraštį svieto,
Kur stingsta veidai ir vardai...
Eugenijau, Geniau, Broleli,
Kur ritasi Tavo saulelė?
Ar baigėsi Tavo vargai?

Dvivamzdį per petį - karalius!
Taigoj karalystė - trobelė
Su budinčia Miško Dvasia...
Graži sibirietė, trys sūnūs
Ir švintančio ryto karūnos -
Tokia šiandien tavo tiesa!

O buvo - Dubysa ir sodas,
(Ak, sodas - taigos antipodas!)
Dar buvo ten Tėvas, Mama...
Kas liko? Geltonos lelijos
Meilingai kapus apšivijo,
Kur Chotchuras, Sania, Zima...

V. TARDYMAS

"Ak, jūs girdėt arklius net Juodojo jūroje!
Ak, jūs sakot, buvot išdidė tauta.
Ko dabar, piliete, į akis man žiūrit?
Sakot, nekalta jūs? Aš sakau - kalta!

Jūs auginat duoną ir vaikus auginat
Tiktai jai, Tėvynei, na, ir, aišku - sau!
O paskui kaip vilkė rugio grūdą gybėt!
Ne, daugiau nemušiu. Šiandien pailsau...

Negaliu suprasti jūsų keisto būdo -
Štai anam miškelyj, duburio dugne,
Guli jūsų brolis, kraujuose paplūdęs,
Jūs gi kaip šventoji žiūrit į mane!..

Mes atimsim viską - vyrą, laimę, laisvę,
Mes atimsim žemę, duoną ir vaikus -
Per laukinį grūdą vargo vargti eisit,
Kirsit ir genėsit Sibiro miškus!

Kam dainavot garsiai "Lietuvą Tėvynę"?
Kam gražiai auginat sūnus ir dukras?"

Didžios mūsų Kaltės laukia atgimimo...
Lai jos tiesų kelią Lietuvon atras!..

VII. MIŠKE

Ak, kirvukas tai ne dildė,
Kur tarkuoja nagučius.
Ir mergaitė - dar ne dilba,
Dar siauroka per pečius...

Ji tų medžių nesodino,
Ir nelaistė vakaraus,
O dabar juos kirsti imas...
Vienas žodis - negerai!

Kerta šaką - čakt į koją!
Bėga kraujas upeliu.
Ir mergaitė jau voliojas
Tarp gražių gražių gėlių -

Tarp lelijų geltonųjų,
Tarp varpelių raudonų,
Ant žaliųjų samanojų
Prie seselių alkanų...

Lyg į vėliavą trispalvę
Susisupus, vos gyva
Vakaruosna suka galvą,
Ten, kur liko Lietuva,

Kur sugrįš po metų šimto
Nepažįstama, kita,
Ir kasdien bandys ištrint
Antspaudą kaktoj: kalta!

Lapkričio 29 d.MVD karo tribunolas nuteisia myriop būrio vado adjutantą gr. Algimantą Gustaitį-Kimą, skyrių vadus psk.Jurgį Bekampi-Salmą, psk. Alfonsą Žukauską-Lizdeiką, kovotoją Vincą Baroną-Vyšneį. Visi keturi sušaudyti Vilniaus KGB kalėjimo rūsyje 1947 m. kovo 26 d. Pastato sienoje iškalti jų vardai. Kovotojų palaikai buvo pakasti Tuskolėnuose, o palaidoti Marijampolėje tik 2001 m. Kiti 7 kovotojai nuteisiami 10 metų Gulago: Sigitas Akelaitis-Vinetū, Stasys Gudaitis-Husaras, Juozas Kiniauskas-Balandis (nukankintas Magadane), Kazys Klimas-Aras (nukankintas Magadane), lt. Bronius Petrauskas-Šarūnas, žuvęs kautynėse 1949 m.vasario 12 d. (jo kūnas, kartu su kitų keturių žuvusių kovotojų palaikais, buvo niekinamas prie Kazlų Rūdos stribynos), Kazys Rainys-Akmenėlis, Edmundas Simanaitis-Meilutis. Okupanto “teiseną” pavergtoje šalyje para-

Knygoje „Nelikę nuošalyje“ išvardyti 39 okupantai-baudėjai, vykdę karo ir genocido nusikaltimus Lietuvoje, nuo leitenantų iki generolų. Sąrašas toli gražu neužbaigtas, bet dar nėra tikrumo, kad artimiausiu metu tarptautinė Temidė pakartotų jiems Niurnbergo nuosprendį.

[illegible]

NELIKĖ NUOŠALYJĖ				
VYTENIO būrio Lietuvos kovotojų ir ryšininkų likimai				
№	vardas, pavardė, slapyvardis	įsiskaitęs kaimynų vely	mirė, žuvo?	kur skundas pateiktas
1	Sigitas Akabalas „Alinot“	Žackagien	1994	Saigai
2	Ona Kasiulytė „Jotė“	Ida		
3	El. Vincas Baranovas „Vilnietis“	Vilnius	1947 ?	Marjampolė
4	Pek. Jurgis Šelampas „Salmas“	Vilnius	1947 ?	Marjampolė
5	El. Stevas Gudelis „Husaras“	Abotai		
6	Gr. Algimantas Gustalis „Klmas“	Vilnius	1947 ?	Marjampolė
7	Joana Jankauskaitė „Mocentienė-Dešigienė“	Moldova		
8	El. Albinas Jukavičius „Kinas“	Obėras		
9	El. Jonas Kriaučiūnas „Zelantis“	Magadan	1945 ?	Neštona
10	El. Kazys Klimas „Anas“	Magadan	1947 ?	Neštona
11	El. Jonas Papartis „AVIO“	Onak		
12	Li. Bronius Petkavičius „Baronas“		1949 ?	Neštona
13	El. Kazys Rainsys „Mimordis“	Magadan	2000	Kaunas
14	El. Edmundas Smaraitis Melius“	Žackagien		
15	Hydr. Jonas Kasiulis „Želkas“ „Hesulas“	Šuborling	1990	Kaunas
16	El. Audimas Vasylius „Sidas“	Magadan	1972	Marjampolė
17	Jonas Želvauskaitis Rikstienis „Putras“	Moldova		
18	Albinas Žukauskas „Lizdelis“	Vilnius	1947 ?	Marjampolė
19	Kadimėras Matulevičius „Plavila“ (būto yti)	Žackagien		

Pilietybės dokumentai

Unė Babickaitė-Graičiūnienė

Kelintą kartą dėdė Andrius sako: "Eik pasiimti savo pilietybės dokumentų. Po dviejų metų juos gauna kiekvienas, atvykęs į šį kraštą, ir tada nebevadina jo "gri-norium".

- Ar būtinai turiu pasiimti?

- Ne, nebūtinai. Šioje šalyje prievartos nėra. Bet tau įdomu bus iš arčiau pamatyti Amerikos valdžios aparatą.

Atvykusi į City Hall (miesto rotušę), nustebau, radusi didžiulę salę, pilną pilniausią vienu vyrų, sėdinčių eilėmis kaip teatre. Oras buvo tvankus. Visi sėdėjo vienmarškiniai, švarkus pasikabinę ant kėdžių atlošų, atsisegioję marškinių apykaklės ir iki alkūnių atsiraite rankoves. Jų veidai rasojo prakaitu. Pasijutau taip nejaukiai, lyg būčiau netikėtai pakliuvusi į vyrų pirties prieangį.

Susigėdusi sėstelėjau čia pat prie durų. Vyrai taip pat, atrodo, nemažiau nustebę mano atsiradimu tarp jų, atsisukinėjo, šnibždėjosi ir vėl spoksojo į mane.

Pradžioj salės ant pakylės už ilgo stalo, apkrauto didelėmis knygomis sėdėjo daug valdininkų.

Beviltiška buvo tikėtis tą dieną gauti tuos dokumentus, bet nusprendžiau valandėlę pasėdėti, pasiklausti. Staiga pasigirsta:

- Oh miss! - iš už stalo atsistojęs šaukia mane vienas valdininkų.

- I?! - labai nustebusi atsiliepiu.

- Yes, you. Ateikite čia, prašom.

- Vaje, vaje... - nukaitau aš, šitaip netikėtai išskirta, pagerbta. - Tik pamanykite, kokia šalis Amerika! - galvojau eidama, - kaip subtiliai ji moka pagerbti moteris. Net darbo metu nėra joms eilės. Jos niekur nestovi, jos niekur nelaukia. Visur visada ladies first (pirma ponios). Gražu gyventi džentelmenų šalyje!

Priėjau ir užlipau ant pakylės. Valdininkas nusišypsojo, o mane vėl nuplieskė raudonis, - šypsena taip netiko jo veidui ir salės rimtumui.

- You, miss, atėjote išsiimti "naturalization papers" (natūralizacijos dokumentų)?

- Jūsų vardas?

- Jūsų paskutinis vardas, pavardė?

- How do you spell? Kaip tai rašoma? Sakykite paraidžiui.

- Kada atvykote į mūsų šalį?

- Koku laivu?

- Iš kokios šalies?

- Lithuania?! - skiemenimis kartoja valdininkas.

- Tokio šalies nėra.

- Tokia šalis yra.

- Kaip ji anksčiau vadinosi?

- Visada ji vadinosi Lithuania.

Pauzė.

- Koks didžiausias jūsų šalies miestas?

- Kaunas.

- ?! - valdininkas nepajėgė ištarti. Kiti

valdininkai pakėlė galvas nuo savo popierių

- O kaip anksčiau tas miestas vadinosi? - Aš dvejojau, bet reikėjo pasakyti.

- Anksčiau, kai mano tėvynė buvo pavergtą, ji vadino "Kowno" - pašaipiai ištariau rusišką žodį.

- Oh, Kowno - Russia!

- nudžiugo valdininkas.

- No, Kaunas - Lithuania.

- Betgi aš sakau jums, kad tokios šalies nėra, - spyrėsi valdininkas.

- O aš atvykau iš tos šalies su pirmąja diplomatine misija.

Salėje sėdintieji ir visi valdininkai nustoje dirbti klausėsi mudvių ginčo.

- Kaip jūs mane matote čia stovinčią, taip tikrai yra tokia šalis - Lithuania.

"Mano" valdininkas jau spėjo atsiversti kelias žemėlapių knygas, visur pieštuku pabrėždamas rodė man parašyta Kowno - Russia.

- Mano šalis laisva jau penkeri metai. Jūsų žemėlapiai pasenę, - sakau. - Atsiklauskite jūsų prezidento ir ištaisykite juos.

Valdininkai lyg susitarę visi nusišypsojo ir vėl įniko dirbti.

Mano valdininkas rašė į kelis lapus iš karto, vis šypsodamasis, protarpiais purtydamas galvą.

- Pasirašykite čia, miss, ir čia, miss, ir dar čia, miss.

Antrąjį popierių pasirašydama norėjau paskaityti, ant ko čia pasirašau, bet valdininkas nedavė atsikvėpti. Jis vis šypsojos ir nardė tarp stalų, piupitų labai gerai nusiteikęs.

- Prieikite čionai, please, miss. Padėkite kairę ranką ant šitos šv.Biblijos, miss, dešinę pakelkite į viršų, miss, ir kartokite paskui mane žodžius, miss.

- Ar turėsiu prisiekti?

- Yes, miss.

- Tai aš noriu iš anksto žinoti priesaikos tekstą. Būkite malonus perskaityti man.

- All-right, - truputį patylėjęs nenorom sutiko valdininkas, išjungė iš savo veido šypseną ir greitakalbe ėmė skaityti šurpius priesaikos žodžius:

- I call God to witness, - aš šaukiu Dievą liudininku, kad aš atsižadu savo šalies Lietuvos...

Jei mano buvusi šalis stos į karą su Amerika, aš kariausiu Amerikos pusėje... It is my bona fide intentions to renounce

Unė Babickaitė su broliu Petru

forever all allegiances end fidelity to ony foreign prince, potentate, state, or sovereignty, and particularly anarchist; I am not a poligamyst nor a believer in the practice of polygamy; and it is my inention in good faith to become a citizen of United States of America and to permanently reside therein. So help me God. (Mano bona fide ketinimas yra nepripažinti visiems laikams priklausomybės ir ištikimybės bet kuriam užsienio valdovui, monarchui, bet kuriai užsienio valstybei ar vyriausiajai valdžiai, ypač Lietuvos Respublikai ar Rusijai, kurių pilietis dabar esu. Aš nesu nei anarchistas, nei poligamistas ir nepraktikuju poligamijos; mano nuoširdžiausias ketinimas yra tapti Jungtinių Amerikos Valstijų piliečiu ir nuolat jose gyventi. Te-padedą man Dievas).

- Negaliu prisiekti, - sujaudinta iki gilumos širdies, pasakiau.

- Kodėl gi ne?! - beveik sušuko nustebęs valdininkas.

- Negaliu sakyti tokių šventvagiškų žodžių. Aš neatsižadėsiu savo tėvynės Lietuvos, ir jei mano šalis kariaus su Jūsų šali-mi, aš ne Amerikos pusėje kariausiu, - pristigdamą kvapo drebančiu balsu kalbėjau.

Labai labai suglumo valdininkas; atrodė net išsigando ir bėgte nubėgo prie kitame stalo gale sėdinčio rūstaus veido valdininko, matyt, savo viršininko.

Salėje įsiviešpatavo grėsminga tyla. Kietas nejudantis viršininko žvilgsnis smi-

► go kiaurai manęs. Neišlaikiusi jo, nusukau savo veidą šalin, atvira burna vos gaudydama orą.

Plastiškai, kaip šokėjas, atšuoliavo vėl šypsodamasis valdininkas ir kokiškai prašneko:

- Miss, we want you to be our citizen (pane! mes norime, kad būtumėte mūsų pilietė). Padėkite tik šitą mažytį savo pirščiuką ant pat šv. Biblijos krašto, o dešinę tik vos truputėlį pakelkite. Ir galite ne visus žodžius kartoti. Čia gi viskas proforma tik.

Švelniai paėmė mano kairę ranką ir prispaudė mano mažąjį pirštą prie krašto Biblijos.

Ir aš švelniai, bet ryžtingai išlaisvinau savo pirštą iš Amerikos valdininko rankos.

- Aš negaliu prisiekti. - Ašaros riedėjo mano skruostais, bet žodžius tariau aiškiai ir ramiai.

- Mano šalis yra brangi mano širdžiai. Aš jos neišsižadėsiu.

Kapų tyloje nuaidėjo mano žodžiai. Bėgti, bėgti iš šitos kraupios vietos! Va tas rūstaveidis, kietažvilgsnis, visą laiką mane nebyliai stebėjęs, atsistoja iš už stalo ir nenuleisdamas nuo manęs akių, suspaukęs lūpas, tarytum grieždamas dantimis artinasi prie manęs.

- Aš įžeidžiau Ameriką! Nejaugi jis man ką darys?! Deportuos mane stačiai iš šalės, neleidama net atsisveikinti su Vytautu?! Man rodės, aš pražilsiu, kol jis prieis prie manęs. Rodėsi, sugers mane visą savo įsmeigtu veriančiu žvilgsniu.

- I respect you, miss! Give me your hand (aš jus gerbiu, pane! Duokite man savo ranką). - Suėmė mano ranką savo abiem rankom ir švelniai paspaudė. Kreipdamasis į valdininkus pasakė:

- All of you (visi jūs) paspauskite jai ranką. Penkiolika metų aš čia sėdžiu. Tūkstančius įpilietau. Tūkstančiai prisiekė. Nė vieno nebuvo, kuris būtų atsisakęs prisiekti.

- Ei jūs, ten sėdintieji! Jūs visi netrukus dėsėte savo letenas (dirty hands) ant šv. Biblijos, kelsite savo dešinę. Šauksite Dievą liudininku ir iškilmingai atsižadėsite savo tėvynės dėl - Amerikos dolerio. O štai jauna mergaitė atsisako prisiekti, atsisako Amerikos dėl savo Tėvynės, kurios net žemėlapyje nėra!!

- You are free, miss (jūs laisva, pane!), - tarė jis, vėl švelniai spausdamas mano ranką.

- O jūs atsistokite, kai ji eis iš šalės. Stand up (stokitės)! - sušuko jis įsakančiu, niekinančiu balsu.

Salėje visi triukšmingai pakilo. Nors man vis norėjosi bėgti, bet, suvokusi momento iškilmingumą, oriai nulipau nuo pakilos, oriai ėjau plačiu salės taku, o iš abiejų pusių lyg garbės sargyba stovėjo rimtais veidais vyrai.

Iš knygos
"Unė Babickaitė-Graičiūnienė,
atsiminimai, dienoraštis, laiškai"
(Scena, Vilnius, 2001)

A+A Algirdas Kavaliauskas

(1924-2006)

Liūdi Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
ir buvę Vorkutos, Taišeto, Mordovijos
konclagerių politiniai kaliniai

A+A Stanislovas Staniulevičius

(1930-2006)

Liūdi Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
ir "Varpo" redakcija

Dėl skaudžios tėvelio netekties nuoširdžiai užjaučiame majorą Gediminą Reutą
Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, "Varpo" redakcija

Nuoširdžiai užjaučiame Tėvynės Sąjungos pirmininką Andrių Kubilių dėl motinos mirties
Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, "Varpo" redakcija

Nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime dėl Vytauto Baublio tėvelio mirties
Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, "Varpo" redakcija

LLKS žinios

Liepos 26 - 31 Kaune ir Garliavoje vyko I Laisvės Fondo 15-oji studijų savaitė, kurios devizas "Lietuva: Valstybės ir Tautos raida bei jos perspektyvos". Perskaityta daug turiningų pranešimų, sulaukusių įdomių diskusijų, ypač energetikos klausimu ("Varpas" pateikia vieną pranešimą). Renginyje dalyvavo LLKS nariai.

Monsinjo Alfonso Svarinsko rūpesčiu įvyko renginys Didžiosios Kovos apygardos Laisvės kovotojų atminimui pagerbti Mūšios parke. Su savo vėliava dalyvavo daug LLKS narių.

Europarlamentarės Laimos Andrienės rūpesčiu Krašto apsaugos bičiulių klubas, kartu su kitomis patriotinėmis organizacijomis (tarp jų - LLKS) tu-

rėjo išvyką į Strasbūrą, stebėjo ES parlamento sesijos darbą, pakeliui aplankė Prahą, Berlyną, Dariaus ir Girėno žūties vietą, Perloją.

Vilniaus savivaldybėje įvyko pasitarimas "Laisvės" paminklo Lukiškių aikštėje statybos klausimu. Nuspręsta rudenį organizuoti paminklo projektui tarptautinį konkursą. LLKS v-bos pirmininkas J. Burokas akcentavo "Amžinosios ugnies" prie paminklo būtinybę. Į paminklo projektavimo statybos organizacinę komisiją pakviestas istorikas Antanas Tyla.

Rugpjūčio 5 d. Ariogaloje įvyko tremtinių ir politinių kalinių sąskrydis. Vienas iš renginio akcentų - Lietuvos jaunimo organizacijų pranešimas (su skaidrių demonstravimu) apie išvyką į tremties vietas Sibire. Renginyje su savo vėliava gausiai dalyvavo LLKS nariai.

Žmonių mulkinimas su paslapties skraiste

Jeigu brausimės dar giliau į paslaptį - Baltijos valstybių perėjimas prie Europinio dažnio standarto kainuotų Rusijai apie milijardą dolerių. Argi ne pigiau paskatinti įtakingus politikus ir toliau žaisti paslaptis. Dabar mūsų energetikos veikėjai (gal verslininkai) kalba apie kabelines nuolatinės srovės jungtis su Švedija, Suomija. Po tokių žingsnių liksime Kaliningrado įkaitu, o ne ES dalimi. Bet ar tai atitinka Lietuvos nacionalinius lūkesčius? Kol energetikos klausimus Seime kuruos Ekonomikos, o ne Nacionalinio saugumo komitetas, energetika bus mįslė, pseudoekonomikos pasakomis dengianti rimtus valstybės reikalus.

Ignalinoje elektrinės vadovybė po šiai dienai lietuviškai nesusikalba, nors Lietuva su JAV ir ES valstybėmis, Japonija investavo šimtus milijonų litų naujai moderniai įrangai, skirtai atominės elektrinės saugumui žymiai pagerinti, kad nebūtų antro-

jo Černobylio. Net rusų akademikai stebisi įdiegtais patobulinimais, o Lietuvos spaudai ir net vadams - dar viena mįslė ir paslaptis žmonių mulkinimui.

Baugina tai, ko nepažįsti ir nežinai. Nesuprantant, nežinant ar pasikliaunant nepatriotine ir neprofesionalia spauda atsiranda politinės paslaptys ir minklės su prielaidom. Energijos gamyba gerokai skiriasi nuo sūrių spaudimo ar veršelių auginimo. Todėl kuriami energetikos mitai, naudingi nesąžiningiems politikams žmones bauginėti, panašūs į "ką darysime be Rusijos dujų, naftos iš Rytų ar be Ignalinos atominės elektrinės?". Gal prisimenate garsų buvusio sekretoriaus, vėliau prezidento posakį, - kas pasakys, kaip galėtume gyventi be Rusijos, tam duosiu Nobelio premiją... Pasaulyje, kur žmonių lengvai neapmulkinsi, Nobelio premijas skiria komitetas, bet ne koks vienas partijos sekretorius.

Patriotai anapus barikadų

Algimantas Zolubas

Kai kalbama apie SSRS prievartos struktūrų etatinius darbuotojus kagėbistus, sribus ar kolaborantus, jie visi pasmerkami kaip nusikalstamų organizacijų nariai. Tačiau sakoma, kad padėčių be išimčių nebūna. Dar daugiau: žinomi atvejai, kai tokių struktūrų nariai, prisidengę ta prakeiksmu paženklinta kauke, buvo pasipriešinimo okupacijai aktyvūs dalyviai. Todėl nevalia jų nepelnytai pamiršti ar iš užmaršties neprikelti. Ir, jokių būdu, ne tų struktūrų pateisinimo dėlei, o - teisingumo ir tų asmenybių gero vardo atstatymo vardan.

Prisimenu Pandėlio (Rokiškio apskr.) buvusį "sribą" Puziną, kuris palaikė ryšį su partizanais, juos informuodavo apie skundikus, apie numatomas "akcijas". Kai "sribas" pajuto, kad gali būti demaskuotas, jis (1947 m.?) su pilna ginkluote atėjo pas partizanus, vėliau mūšyje žuvo. Kupiškio sribynėje buvo informatorius, kuris perduodavo žinias į miestą ir kaimus apie numatomas ištremti šeimas, apie trem-

Aviacijos veteranas Viktoras Ašmenskas ir akrobatinio skraidymo pasaulio čempionas Jurgis Kairys

ties dienas. Šių eilučių autoriaus tėvai ir sesuo 1949 metais pakliuvo į tremtį per neatsargumą: gavo žinią apie trėmimą, buvo pasitraukę iš namų, tačiau per anksti sugrįžo (šeši šeimos nariai išsislapstė, išvengė tremties).

Rankose - šiomet išleista Lietuvos aviacijos veterano, Lietuvos laisvės kovų dalyvio, buvusio politinio kalinio, autoriaus, sulaukusio 94 metų amžiaus, Viktoro Ašmensko knyga "KGB spąstuose" (Vilnius, 2006). Šioje knygoje būtent ir atskleista tikrų Tėvynės patriotų, prisidengusių paminėta prakeiksmu žymėta kauke, veikla, tragiška jos baigtis ir nepelnyta užmarštis. Garbė autoriui, kad ėmėsi atskleisti pasipriešinimo okupacijai būdą, nepelnytai užmirštuosius iš užmaršties prikelti. Knygoje pateikiami faktai kruopščiai ištirti, paremti archyvine autentiška medžiaga, teiginiai dokumentais argumentuoti. Stebina ir žavi prie šimtmečio artėjančio autoriaus dvasios galia ir sveikata, leidusi paruošti 232 psl. ne kokį prisiminimų žiupsnį, o pasipriešinimo kovos bylos tyrimą, dokumentą ir paminklą. Cituosime knygoje pateiktą bylos atomazgą.

"1946 m. rugsėjo 13 d. Vilniaus karo tribunolas nuteisė: KGB jaunesnįjį leitenantą Antaną Šilių - mirties bausme, KGB jaunesnįjį leitenantą Petrą Brazauską - mirties bausme, studentę Anastaziją Kanoverskytę - mirties bausme, KGB jaunesnįjį leitenantą Raimundą Jablonskį - dešimčiai metų laisvės atėmimo, poetę Stasę Niūnavaitę - dešimčiai metų laisvės atėmimo. Poetą Paulių Dervinį - išteisino. TSRS karo tribunolas Maskvoje Vilniaus karo tribunolo nuosprendį mirties bausmę A.Kanoverskytei pakeitė 20-čia metų katorgos".

V.Ašmenskui teko su A.Šiliumi kalėti vienoje kameroje, iš jo išgirsti gyvenimo ir veiklos istoriją, vėliau su visos nuteistųjų bylos medžiaga susipažinti detalai. A.Šilius, tikėdamas greitu bolševikų okupacijos žlugimu, nenorėdamas eiti į sovietinę kariuomenę, įstojo į kelių mėnesių NKVD karo mokyklą Vilniuje. 1945 m. pabaigoj jam buvo suteiktas leitenanto laipsnis, jis buvo paskirtas dirbti į KGB centro kulto skyrių. Šiam skyriui vadovavo vyr. lt. Juozas Petkevičius. A.Šilius susipažino su KGB darbais, su užverbuo-tų tautiečių biografijomis, slapčia pranešinėjo dvasiškiams apie numatomus jų areštus. Kai A.Šilių išpėjo jo bendramokslis jaun. lt. P.Brazauskas, su kuriuo jis gyveno tame pačiame nuomojamame bute, kad jo veiksmus greit išsiaišk-ins viršininkas ir davė jam suprasti, kad reikia skubiai pašalinti viršininką ir trauktis pas partizanus, pavojaus aki-vaizdoje šiame bute A.Šilius, matant A.Kanoverskytei, han-telio ir pistoleto smūgiais į galvą J.Petkevičių užmušė.

P.Brazauskas, kaip ir A.Šilius, tais pačiais sumetimais įstojęs į KGB mokyklą, ją baigė ir dirbo saugumo orga-nuose, dalinosi su juo Lietuvos išsilaisvinimo viltimi. Iš-

Nukelta į 3 v.

VARPAS

Leistas politkalinių sovietinėse koncentracijos stovyklose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. - pogrindyje Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn. **Leidėjai Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, SL 22 09, ISSN 1648-0244. Adresas:** Architektų g. 14-60, Architektų g. 8-4, LT-04210 Vilnius. **Tel.:** 244 46 19, 244 21 57. **Faksai:** 244 46 19, 244 21 57. **Redaguoja redakcinė kolegija. Dizaineris Gediminas Ruzgys. Bendradarbiams honoraras nemokamas. Straipsnių turinys nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone, straipsniai ir nuotraukos nekomentuojami ir negražinami.**

143-ojo „Varpo“ numerio redaktorius - Algimantas Zolubas Skaitykite „VARPA“ internete: www.lrs.lt/rezistencija lietuvių, anglų ir rusų kalbomis

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)
Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas HANSABANKAS, Karoliniškių KA.
Sąskaita Nr. LT 62.73000.10002492325

Išleido ir spausdino „Baltijos kopija“. Kareivių g. 13b, Vilnius. Tir. 700 vnt.

Aukos VARPUI

Dėkojame aukojusiems:

A. ir A.Vosyliai (JAV) - 50 \$ ir 100 Lt, J.Fišas - 20 Lt,
 A.Markevičius (JAV) - 100 \$, V.Paplauskas - 10 Lt,
 G.Sakalauskienė - 10 Lt, A.V.Kramilius (Australija) - 50 Lt,
 A.Valeikienė - 40 Lt, A.Valeikienė - 20 Lt, A.Cervinskas - 10 Lt,
 A.Cervinskas - 10 Lt, V.Masikonis - 20 Lt, V.Masikonis - 10 Lt,
 J.Kojalienė - 10 Lt, J.Kojalienė - 10 Lt, M.Filipavičius - 10 Lt,
 M.Janėnaitė - 10 Lt, L.Bartkienė - 20 Lt, J.Kuzmickienė - 20 Lt,
 E.Svilas - 50 eurų, M.Šironienė - 20 Lt, B.Valaitytė - 25 Lt.

Dėkojame p. Rimantui Čeburniui už visam laikui aukojamą dalį savo pensijos "Varpo" leidybai.

Dėkojame visiems "Varpo" bičiuliams, pervedusiems mėnraščio leidybai 2 proc. nuo savo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame:
 Juozui Parnarauskui, Edvardui Burokui, Viltarei Ruzgytei, Algimantui Zolubui

Sveikiname Sveikiname Sveikiname

**Vaclovas
Bagdonavičius**
1941-09-02

**Stanislovas
Varnas**
1931-09-10

**Algirdas Juozas
Cervinskas**
1925-08-09

Liepos 28 d., eidamas 83-iusius metus, po sunkios ligos mirė LPKTS Šiaulių filialo pirmininko pavaduotojas kultūros reikalams, Šiaulių miesto Garbės pilietis, buvęs politinis kalinys, knygų "Gyvenimo padiktuota" ir "Iš visos širdies" autorius, Bažnyčios pozicijų bei krikščioniškųjų vertybių gynėjas ir puoselėtojas

Vladas Ravka

Žmoną sūnus ir artimuosius nuoširdžiai užjaučia
LPKTS Šiaulių filialo taryba, "Varpo" redakcija.

Atkelta iš 8 p. aiškinus J.Petkevičiaus nužudymą, KGB nustatė, kad P.Brazauskas nusiteikęs priešiškaiai prieš tarybų valdžią, kad kartu su A.Šiliumi vykdė ardomąją veiklą KGB struktūrose, kad kurstęs įvykdyti teroristinį aktą prieš J.Petkevičių.

A.Kanoverskytė čekisto kapitono Morozo šantažuojama pasirašiusi bendradarbiavimo su KGB pasižadėjimą iš tikrųjų šiai organizacijai nedarbo, apie ką gerai žinojo A.Šilius, ir todėl su ja susipažino, bendravo. KGB kaltinamajame nutarime tvirtinama, kad A.Kanoverskytė yra priešiškaiai nusiteikusi prieš tarybų valdžią, vykdė antitarybinę veiklą, nusikalstama susirašinėjimą, dalyvavo įvykdant teroristinį aktą (Maskvoje kaltinimas buvo perkvalifikuotas, mirties bausmė pakeista 20-čia metų nelaisvės).

Mokytojas R.Jablonskis 1945 m. buvo sulaikytas ir išsiųstas į Raudonąją armiją, o iš ten - į KGB kursus. Gyveno bendrabutyje kartu su A.Šiliumi, pasipasakojo, kad slapstėsi nuo mobilizacijos, kad nenorįs kovoti su lietuvų nacionalistais, nes pats esąs nacionalistas. Jis kartu su A.Šiliumi nueidavo į bažnyčią. R.Jablonskiui buvo pateiktas kaltinimas, kad jis savanoriškai įstojo į generolo Plechavičiaus karo mokyklą, nuo 1944 m. liepos iki gruodžio mėn. buvo ginkluotų atitarybinių gaujų dalyvis, palaikė ryšį su teroristu A.Šiliumi.

Jauna poetė S.Niūnavaitė, kurią A.Šilius pažinojo iš Telšių gimnazijos, žinojo, kad ji yra užverbuota, bet žinių KGB neteikia. Antanas pasakė Stasei, kad apie ją KGB pranešinėja poetas Kubilinskas. Ji buvo areštuota 1945 m. kovo 9 d., pateikti kaltinimai, kad vokiečių okupacijos metu rašė ir skelbė fašistinėje spaudoje įvairius šmeižikiškus išsigalvojimus apie tarybų valdžią ir komunistų partiją, dirbo žurnale "Lietuvos archyvas", palaikė ryšius su nacionalistinės organizacijos "Ateitininkai" nariais, A.Šiliaus nurodymu mėgino perspėti vyskupą Borisevičių apie KGB rengiamą areštą.

Knygos autorius, tirdamas knygoje minimų su KGB tiesiogiai susijusių asmenų bylas, eina prie išvados, "kad didžiausia bėda tu, kurie pakliuvo į KGB pinkles, yra ne tai, kad pakliuvo, bet kiek jie savo "veiklą" yra padarę skriaudos kaimynams, artimiesiems, tautai". Kita vertus, tikri patriotai, formaliai dirbdami KGB struktūroje ar davę jai pasižadėjimą, ypatingu būdu, trikdydami KGB veiklą iš vidaus, veikė Tėvynės labui, o, iškilus arešto grėsmei, ėjo pas partizanus.

V.Ašmenskas Antano Šiliaus ir jo bendrabalių darbus palieka vertinti skaitytojams, tačiau pats mano, kad A.Šilius visiškai užsitarnavo patrioto vardą. Stasės Niūnavaitės užrašyta teismo baigtis, kai, mirčiai žvelgiant į akis, Antanas neprašo malonės, nepuola isterijon, o taria smerkiantį žodį teismui, knygos autoriaus nuomonę sutvirtina. Štai jos išspūdingas liudijimas.

"Baigėsi teismas, skaitomas nuosprendis:

- Antanas Šilius - mirtis!
- Petras Brazauskas - mirtis!
- Anastazija Kanoverskytė - mirtis!
- Raimundas Jablonskis - 10 metų!
- Stasė Niūnavaitė už nepranešimą pagal 58-12 str. - 10 metų!

Visi tie berniukai - saugumo darbuotojai. Gal aš nebūčiau gavusi dešimties, gal būtų užtekę penkerių metų, jei ne mano "baigiamoji kalba" teisme. Užsikrėtusi savo bendros bylos jaunuolių drąsa, ypač po Antano Šiliaus kalbos, ir aš panorau būti herojė.

Kai Šiliaus paklausė, koks jo paskutinis noras, šis atsakė:
- Atiduokit, sušaudę mane, batus tėvui, kurį irgi kankinate saugume. Teisėjai kažką numykė...

Dar atsimenu, kai jį pavadino žvėrimi, žudiku, jis atšovė:
- Aš nužudžiau ne žmogų, o blogį. Jis kenkė mūsų tautai - dalyvavo žudynėse mūsų brolių, varė šnipinėjamą tarp lietuvių, per jį daugelis atsidūrė Sibire... Reikėjo užkirsti kelią jo piktadarybėms!

Pagaliau sviedė kaltinimą pačiam teismui:

- Jūs visą Lietuvą pavertėt ištisu kalėjimu, norėtumėt paversti kapinynu, tačiau nebijom jūsų! Iš mūsų kraujo gėlės sužydės, į mūsų vietą stos šimtai! Jaunas dvidešimtmėtis idealistas, norėjęs Lietuvą matyti laisvą, neturtingo ūkininko sūnus iš Žemaitijos... O saugumo akimis - banditas, žvėriškai nužudęs tarnybiniame poste karininką, berods, kapitoną, lietuvių Petkevičių. Kai jam prikišo, kad praliejo lietuvių, savo brolių, kraują, Antanas Šilius atšovė: Išdavikas turi žūti! O tas, kurį aš nužudžiau, buvo savo tautos išdavikas!

Klausydama tokios kalbos, supratau, kad jis žino mirsią ir nepuola isterijon. Jo kalba uždegė mane... Todėl, kai manęs paklausė, ką aš turinti pasakyti, pareiškiau:

- Man gėda būti tarp šių žmonių! (Teisėjai palankiai susižvalgė, manydami, kad imsiu keikti savo bylos žmones, versiu visą kaltę žudikui Šiliui, kuris, vos vieną kartą aplankęs mane, sugebėjo įpainioti, per kurį patekau kalėjiman, pražudžiau save...).

O aš tęsiau:

- Jie - didvyriai! Kovojo dėl Lietuvos laisvės. (Teisėjų veidai ištįso). O aš? Kas aš? Rūpėjo man tik šokiai, gražūs vyrai, dar literatūra ir teatras. Man gėda šalia jų sėdėti. Aš neverta sėdėti šalia Lietuvos didvyrių!

Toliau niekas nebeklausė. Išėjo teismas. Vėl atėjo. Perskaitė sprendimą. Ir man buvo taip skaudu, kad mane nuo jų atskyrė, kad aš neverta mirties. Taip. Būna gyvenime minutė, kai gali už visus ir kartu su visais stoti prie sienos..."

Knygos pabaigoje autorius pastebi, kad dabar atsirado daug smerkiančių tuos, kurie anuomet dėl vienkio ar kitokių priežasčių buvo KGB užverbuoti ar palūžo tardomi ir kankinami, kad smerkti ar teisinti galėtų tik tie, kurie patys perėjo KGB "mėsmales". Reikia atkreipti dėmesį ir į tai, kad dažnai, verčiant kaltę tik KGB, siekiama nukreipti dėmesį nuo šios prievartos struktūros tikrosios organizatorės, vadovės, šeimininkės ir labiausiai nusikaltamos organizacijos - komunistų partijos. Partija prievartos struktūras sukūrpė, joms užduotis davė, jomis naudojosi kaip įrankiu, todėl jos kaltė nepalyginamai didesnė už prievartos vykdytojų kaltę.

Pirmoji jaunimo organizacijų ekspedicija išlydima į Sibirą

Vilniaus karininkų ramovėje įteikti Laisvės kovų dalyvio pažymėjimai

Akimirkos iš tremtinių ir politinių kalinių sąskrydžio Ariogaloje

